

Πετροπούλου), και Κεντρικής Ελλάδος (ύπό Π. Καραναστάση, Χ. Βασδάρη κα Σ. Βλίζου).

Β. Άλλες δραστηριότητες των ερευνητών του Κ.Ε.Α.

Ἡ Διευθύντρια τοῦ Κέντρου κ. Μ. Πιπιλῆ ἐκλήθη νὰ συμμετάσχει σὲ διεθνὲς ἐρευνητικὸ πρόγραμμα (PICS) μὲ θέμα τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ ἀγγεῖο. Στὸ πλαίσιο αὐτοῦ τοῦ προγράμματος, στὸ ὁποῖο θὰ συμβάλει μὲ μελέτη γιὰ τὸ ἐλληνικὸ ἀγγεῖο στὰ ἱερά, μετέσχε σὲ μιὰ πρώτη συνάντηση στὸ Παρίσι (Ἀπρίλιος 2000). Κυκλοφόρησε ἡ μελέτη της «Vases from the Samian Heraion: Shapes and Iconography» στὸν τόμο Ἐπιμ. Ἀγαθὸς Δαίμων. *Mythes et Cultes. Etudes d'iconographie en l'honneur de Lilly Kahil* (BCH Suppl. 38, 2000) σ. 409-421 καὶ ἡ συμβολή της μὲ θέμα «Wearing an Other Hat: Workmen in Town and Country» στὸν συλλογικὸ τόμο Β. Cohen (ἐπιμ.), *Not the Classical Ideal. Athens and the Construction of the Other in Greek Art* (Leiden, 2000) σ. 153-179.

Ἡ κ. Α. Ὀρφανίδη-Γεωργιάδη ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ὀργάνωση προγράμματος Μουσειολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Αἰγαίου.

Ὁ κ. Χ. Μπουλώτης ἔλαβε μέρος στὸ συνέδριο Knossos: Palace, City, State (Ἡράκλειο Κρήτης, 15-18 Νοεμβρίου 2000) μὲ τὴν ἀνακοίνωση «Divinities on the Linear B Tablets of Knossos: Syncretism and Religious Policy». Ἐδῶσε διάλεξη στὸ Μέγαρο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (9 Μαΐου 2000) μὲ θέμα «Ἐρευνητικὸν προῖστορικὸν οἰκισμὸν Κουκουνησίου Ἀθήνων» καὶ παρέδωσε μαθήματα στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία μὲ θέμα «Ματιές στὴν μινωικὴ καὶ μυκηναϊκὴ θρησκεία» (Φεβρ.-Μάρτ. 2000). Δημοσιεύθηκε ἡ συμβολή του «Les premières grandes civilisations de l'Égée: de la préhistoire à la protohistoire» στὸν τόμο τῶν Η. Ahrweiler - Μ. Aymard (ἐπιμ.), *Les Européens* (Paris, 2000) σ. 3-18 καὶ τὸ ἄρθρο του «Σκέψεις γιὰ τὰ μυκηναϊκὰ μηνολόγια», *Ἀρχαιολογία* 74 (2000) σ. 9-16. Δημοσιεύθηκαν ἐπίσης οἱ παρακάτω ἀνακοινώσεις του σὲ συνέδρια: «Travelling Fresco Painters in the Aegean Late Bronze Age: The Diffusion Patterns of a Prestigious Art» *Proceedings of the First International Symposium, The Wall Paintings of Thera, 1997* (2000) II, σ. 844-858 καὶ «Ἡ τέχνη τῶν τοιχογραφιῶν στὴν μυκηναϊκὴ Βοιωτία», *Ἐπετηρὶς τῆς Ἑταιρείας Βοιωτικῶν Μελετῶν* Γ' (2000) σ. 1095-1149.

Δημοσιεύθηκε τὸ ἄρθρο τῆς κ. Β. Μαχαίρα «Ἡ σπονδὴ στὸν ἥρωικὸ καὶ στὸν θεϊκὸ κύκλο», στὸν τόμο Ἐπιμ. Ἀγαθὸς Δαίμων. *Mythes et Cultes. Etudes d' iconographie en l'honneur de L. Kahil* (BCH Suppl. 38, 2000) σ. 339-344, ἡ συμβολή της (Κεφάλαιο «Ἴσις καὶ Σάραπιδες στὸ Αἰγαῖο») στὸν τόμο *Κρήτη - Αἴγυπτος. Πολι-*

τισμικοί δεσμοί τριῶν χιλιετιῶν (2000) σ. 280-285, ἡ ἀνακοίνωσή της στὸ Γ' Διεθνὲς Συνέδριο Βοιωτικῶν Μελετῶν (4-8 Σεπτ. 1996) «Τὸ θέμα τοῦ Ἡρώα Ἰπέα στοὺς ἐπιτύμβιους βωμοὺς τοῦ Μουσείου Θηβῶν», Ἐπετηρὶς τῆς Ἑταιρείας Βοιωτικῶν Μελετῶν Γ' (2000) σ. 848-892, καὶ ἡ βιβλιοκρισία της τοῦ βιβλίου L. E. Baumer, *Vorbilder und Vorlagen. Studien zu klassischen Frauenstatuen und ihrer Verwendung zu Reliefs und Statuetten des 5. und 4. Jhs. v. Chr.* (Bern, 1997) στὴν Ἀρχαιογνωσία 10 (1999-2000) σ. 253-256. Ἐπίσης συμμετέσχε στὸ Συνέδριο τοῦ Συλλόγου Ἑλλήνων Ἀρχαιολόγων (Ἀθήνα, 24-26 Νοεμβρίου 2000) μὲ τὴν ἀνακοίνωση «Κατάλογοι γλυπτῶν τῶν ἐλληνικῶν μουσείων· διεθνῆ προγράμματα, π.χ. τὸ Corpus Signorum Imperii Romani».

Ἡ κ. Β. Σαμπετάι συμμετέσχε στὴν ΣΤ' Ἐπιστημονικὴ Συνάντηση γιὰ τὴν Ἑλληνιστικὴ Κεραμικὴ (Βόλος, 17-23 Ἀπριλίου 2000) μὲ τὴν ἀνακοίνωση «Μελαμβαφῆς καὶ ὕστερη ἐρυθρόμορφη κεραμικὴ ἀπὸ νεκροταφεῖο τῆς Βοιωτίας». Δημοσιεύθηκε ἡ ἀνακοίνωσή της στὸ Γ' Διεθνὲς Συνέδριο Βοιωτικῶν Μελετῶν (4-8 Σεπτ. 1996) μὲ θέμα «Παιδικὲς ταφῆς Ἀκραφίας», Ἐπετηρὶς τῆς Ἑταιρείας Βοιωτικῶν Μελετῶν Γ' (2000) σ. 494-535, καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς ἀνασκαφῆς της στὴν Βοιωτία στὸ Ἀρχαιολογικὸ Δελτίο 50 (1995) Χρον., σ. 301-304.

Ἡ Διευθύντρια
Μαρία Πιπιλῆ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων τοῦ ἔτους 2000

Στὸ Κέντρο, κατὰ τὸ 2000 ἐργάσθησαν οἱ δύο ἐρευνήτριες κ.κ. Ἰωάννα Μπίθα καὶ Σταματία Καλαντζοπούλου, ἡ πρώτη ἀπὸ τὶς ὁποῖες, ὡς ἀρχαιότερη ἐρευνήτρια καὶ μὲ ἀπόφαση τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐκτελεῖ τὸ ἔργο τῆς διεύθυνσης τοῦ Κέντρου, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἐκπροσώπηση τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κέντρου στὴν Ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ. Στὸ πλαίσιο τῶν ἐρευνητικῶν προγραμμάτων συνεργάσθηκαν οἱ ἀρχαιολόγοι κ.κ. Ἐλένη Παπαβασιλείου, Ἀγγελικὴ Κατσιώτη, Θεόδωρος Ἀρχοντόπουλος, οἱ βοηθοὶ-ἀρχαιολόγοι κ.κ. Μιχάλης Κάππας (Ἰούλιος - Αὐγούστος), Μαργαρίτα Νέλλα (Νοέμβριος - Δεκέμβριος) καὶ ὁ φωτογράφος κ. Νίκος Κασέρης.

Στις 8 Ἰουνίου 2000 ὀρίσθηκε μὲ ἀπόφαση τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ καθηγητῆς κ. Παναγιώτης Α. Βοκοτόπουλος, ἀκαδημαϊκὸς στὴν ἔδρα τῆς Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Τέχνης, νέος Ἐπόπτης τοῦ Κέντρου, στὴ θέση τοῦ κ. Σπύρου Ἰακωβίδη.

Κατὰ τὸ 2000 οἱ ἐργασίες τοῦ Κέντρου ἐπικεντρώθηκαν στὴν προώθηση ἐρευνητικῶν προγραμμάτων γιὰ τὴ σύνταξη τοῦ Γενικοῦ Εὐρετηρίου Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν Ἑλλάδος καὶ τῶν Εἰδικῶν Εὐρετηρίων Σύμης, Τήλου, Χάλκης καὶ Ρόδου Δωδεκανήσου.

Ἐρευνητικὰ προγράμματα

Ἀναλυτικὰ κατὰ τὸ 2000 συνεχίσθηκαν τὰ ἀκόλουθα ἕξι ἐρευνητικὰ προγράμματα τοῦ Κέντρου, τὰ ὁποῖα ἐνισχύθηκαν μερικὰ ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐρευνῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

1. Γενικὸ Εὐρετήριο Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν Ἑλλάδος (ὑπεύθυνη: Σ τ. Κ α λ α ν τ ζ ο π ο ὐ λ ο υ).

Κατὰ τὸ 2000 συνεχίσθηκε ὁ ἐμπλουτισμὸς τοῦ Γενικοῦ Εὐρετηρίου μὲ νέα στοιχεῖα ἀπὸ ἀποδελτιώσεις. Συγχρόνως διορθώθηκε, συμπληρώθηκε καὶ ἐνημερώθηκε μεγάλο μέρος ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα δελτία. Συγκεντρωτικὰ ὁ ἀριθμὸς τῶν καταγραμμένων ἕως σήμερα ναῶν καὶ κοσμικῶν κτιρίων μὲ τοιχογραφίες ἀπὸ τὸν 7ο αἰῶνα ἕως τὸ 1500 ἀνέρχεται περίπου σὲ 2.500, τὰ ὁποῖα διασώζουν ἀντίστοιχα στρώματα ζωγραφικῆς. Σὲ αὐτὸ τὸ πρόγραμμα συνεργάσθηκε ὁ ἀρχαιολόγος Μ. Κάππας.

2. Εύρετήριο Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν Κυθήρων (ὕπεύθυνη: Ι. Μ π ί θ α).

Κατὰ τὸ 2000 ὀλοκληρώθηκε ὁ διαγωνισμὸς γιὰ τὴ μετάφραση καὶ δημοσίευση στὰ ἀγγλικά τῆς ἐκδοσης τοῦ Κέντρου «Μανόλης Χατζηδάκης, Ἰωάννα Μπίθα, *Εὐρετήριο Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν Ἑλλάδος*, τ. 1 *Κύθηρα*, Ἀθήνα 1997» (ἀπόφραση Συγκλήτου 29 Φεβρουαρίου 2000). Ἄρχισε ἡ ἐπεξεργασία τῆς μετάφρασης καὶ ἀναμένεται νὰ εἶναι ἕτοιμη γιὰ τὸ τυπογραφεῖο στὶς ἀρχές τοῦ 2001.

3. Εὐρετήριο Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν Σύμης, Τήλου καὶ Χάλκης Δωδεκανήσου (ὕπεύθυνη: Ι. Μ π ί θ α).

Κατὰ τὸ 2000 προχώρησε ἡ ἐπεξεργασία μέρους τῶν κειμένων τῶν 43 βυζαντινῶν τοιχογραφημένων ναῶν τῆς Τήλου ἀπὸ τὴν Ι. Μπίθα καὶ τὴν Ἑλ. Παπαβασιλείου. Ἐγίνε καταγραφή τοῦ φωτογραφικοῦ ὕλικου καὶ καταρτίστηκαν οἱ ἀτομικοὶ φάκελοι τῶν μνημείων. Στὴν καταγραφή καὶ τὴν ταξινόμηση τῶν Ἀρχείων συνέβαλε ὁ ἀρχαιολόγος Μ. Κάππας. Κατὰ τὸ διάστημα 6-12 Ὀκτωβρίου 2000 πραγματοποιήθηκε ἐρευνητικὴ ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ στὴ Σύμη, ἐνταγμένη στὸ πλαίσιο τῆς εὐρύτερης ἀποστολῆς στὰ Δωδεκάνησα (5-29 Ὀκτωβρίου 2000), ἀπὸ τὴν Ι. Μπίθα, μὲ σκοπὸ τὴν ἔρευνα, καταγραφή καὶ ἐπαγγελματικὴ φωτογράφιση. Στὴν ἀποστολὴ συμμετεῖχαν ὁ συνεργάτης στὸ πρόγραμμα ἀρχαιολόγος Θ. Ἀρχοντόπουλος καὶ ὁ φωτογράφος Ν. Κασέρης μὲ τὸ βοηθὸ του Γιώργο Κασσιώτη. Καταγράφηκαν 4 ναοὶ καὶ ὀλοκληρώθηκε ἡ ἐπαγγελματικὴ φωτογράφησή τους (64 θέματα). Στὴ συνέχεια καταγράφηκε τὸ σχετικὸ ὕλικὸ ἀπὸ τὴν συνεργάτιδα Μ. Νέλλα. Ἐπίσης ἐγκρίθηκε οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τοῦ προγράμματος ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐρευνῶν ὕψους 1.870.000 δρχ., ἡ ὁποία θὰ καλύψει ἀμοιβὴ συνεργατῶν, ἐργασίες γιὰ τὸ Ἀρχεῖο καὶ ἐνδεχόμενα μετακινήσεις.

4. Εὐρετήριο Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν Ρόδου Δωδεκανήσου (ὕπεύθυνη: Ι. Μ π ί θ α).

Κατὰ τὸ 2000 προχώρησαν οἱ προπαρασκευαστικὲς ἐργασίες γιὰ τὸ Εὐρετήριο Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν γιὰ τὸ νησί τῆς Ρόδου, τὸ ὁποῖο θὰ περιλαμβάνει περισσότερο ἀπὸ 100 ναοὺς μὲ βυζαντινὲς τοιχογραφίες. Κατὰ τὸ διάστημα 12-29 Ὀκτωβρίου 2000 πραγματοποιήθηκε ἐρευνητικὴ ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ στὴν Ρόδο, ἐνταγμένη στὸ πλαίσιο τῆς εὐρύτερης ἀποστολῆς στὰ Δωδεκάνησα (5-29 Ὀκτωβρίου 2000), ἀπὸ τὴν Ι. Μπίθα μὲ σκοπὸ τὸν ἐντοπισμὸ τῶν μνημείων, τὴν καταγραφή καὶ τὴν ἐπαγγελματικὴ φωτογραφικὴ τεκμηρίωση, καθὼς καὶ τὴν ἐργασία στὰ Ἀρχεῖα τῆς τοπικῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων. Ἐπὶ τόπου πραγματοποιήθηκε συνάντηση ἐργασίας μὲ τοὺς συνεργάτες μας, δηλαδὴ τὸν ἐπίτιμο Ἐφορο Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Ἡλία Κόλλια καὶ τοὺς ἀρχαιολόγους τῆς Ἐφορείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιο-

τήτων Δωδεκανήσου. Στην αποστολή συμμετείχαν ο συνεργάτης στο πρόγραμμα αρχαιολόγος Θ. Ἀρχοντόπουλος και ο φωτογράφος Ν. Κασέρης με το βοηθό του Γιώργο Κασσιώτη. Καταγράφηκαν και φωτογραφήθηκαν αποτοιχισμένες τοιχογραφίες στα έργαστήρια τῆς Ἐφορείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων, τρεῖς ναοί, δύο κοσμικά κτίρια και ολοκληρώθηκε ἡ ἐπαγγελματική φωτογράφιση αὐτῆς τῆς φάσης (52 θέματα). Ἐπίσης γι' αὐτὸ τὸ πρόγραμμα ἔχει ἐγκριθεῖ ἀπὸ τὸ 1999 οἰκονομικὴ ἐνίσχυση ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐρευνῶν ὕψους 1.955.000 δρχ., ἡ ὁποία καλύπτει ἀμοιβές συνεργατῶν, ἐργασίες γιὰ τὸ Ἀρχεῖο και ἐνδεχόμενα μετακινήσεις. Στὸ πρόγραμμα αὐτὸ συνέβαλαν ἐπίσης οἱ συνεργάτες Μ. Κάππας και Μ. Νέλλα.

5. Εὐρετήριο Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν Βεροίας Μακεδονίας.

Τὸ Εὐρετήριο Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν Βεροίας Μακεδονίας, τὴ σύνταξη τοῦ ὁποίου ἔχει ἀναλάβει ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Εὐθύμιος Τσιγαρίδας, δὲν ἐνεργοποιήθηκε κατὰ τὸ 2000.

6. Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία γιὰ τὴ βυζαντινὴ και μεταβυζαντινὴ ἀρχαιολογία και τέχνη (ὑπεύθυνη: Ι. Μ π ί θ α).

Τὸ ἐρευνητικὸ αὐτὸ πρόγραμμα τοῦ Κέντρου ἔχει σκοπὸ τὴν καταγραφή και ἐπεξεργασία ὑπὸ τὴν μορφή λεπτομερειακῶν εὐρετηρίων τῆς τρέχουσας βιβλιογραφικῆς παρουσίας τῶν Ἑλλήνων βυζαντινολόγων τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο και στὸ ἐξωτερικό. Κατὰ τὸ 2000 ἀποδελτιώθηκε περιορισμένος ἀριθμὸς δημοσιευμάτων τῶν ἐτῶν 1996-2000 λόγω μὴ ἐπαρκῶς ἐνημέρωσης τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου. Ἐπίσης ἐγκρίθηκε οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τοῦ προγράμματος ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐρευνῶν ὕψους 2.040.000 δρχ., ἡ ὁποία θὰ καλύψει ἀμοιβὴ συνεργατῶν, ἐργασίες γιὰ τὸ Ἀρχεῖο και ἐνδεχόμενα μετακινήσεις. Τὸ ὅλο πρόγραμμα ἀναμένεται νὰ ἔχει ολοκληρωθεῖ ἕως τὸν Ἰούλιο τοῦ 2001, ὥστε νὰ διανεμηθεῖ στὸ XX Διεθνὲς Συνέδριο Βυζαντινῶν Σπουδῶν στὸ Παρίσι (Αὐγούστος 2001).

Ἐκ δ ἡ λ ω σ η «Μ ν ἡ μ η Μ α ν ὀ λ η Χ α τ ζ η δ ἄ κ η» (ὑπεύθυνη: Ι. Μ π ί θ α)

Στις 29 Φεβρουαρίου 2000 τὸ Κέντρο ὀργάνωσε στὴν ἀνατολικὴ πτέρυγα τοῦ μεγάρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐπιστημονικὴ ἐκδήλωση - ὁμιλία, ἀφιερωμένη στὴ μνήμη τοῦ ἰδρυτῆ του ἀκαδημαϊκοῦ Μανόλη Χατζηδάκη. Προσκεκλημένος ὁμιλητῆς ἦταν ὁ Ἐπίτιμος Ἐφορος Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Δωδεκανήσου κ. Ἡλίας Κόλλιας με θέμα «Ἡ ἐκλεκτικὴ ζωγραφικὴ στὴν Ρόδο κατὰ τὴν Ἱπποτοκρατία (1309-1523)». Ἡ ὁμιλία, ἡ ὁποία πρόκειται νὰ δημοσιευθεῖ, με τὴν ἐπιμέλεια τῆς Ι. Μπίθα, ὡς αυτοτελὲς τεῦχος στὴ σειρὰ «Μνήμη Μανόλη Χατζηδάκη», ἔχει παραδοθεῖ στὸ τυπογραφεῖο και ἀναμένεται νὰ εἶναι ἕτοιμη στὶς ἀρχές τοῦ 2001.

Βιβλιοθήκη

Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Κέντρου δὲν πλουτίζεται λόγω του περιορισμένου σχετικοῦ κονδυλίου καὶ τοῦ δυσκίνητου συστήματος προμήθειας βιβλίων. Συνολικὰ ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Κέντρου συγκεντρώνει 995 καταγραφές τίτλων (βιβλία, ἀνάτυπα, φυλλάδια, φωτοτυπίες), ἀπὸ τίς ὁποῖες οἱ 255 (82 βιβλία καὶ τόμοι περιοδικῶν, 162 ἀνάτυπα, 11 φυλλάδια κλπ.) εἶναι ἀποκτήματα τοῦ 2000. Ἀπὸ αὐτὰ μόνον οἱ 23 προέρχονται ἀπὸ ἀγορὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες ἀπὸ δωρεές με σημαντικότερους δωρητὲς τὴν ἐπίτιμο Ἔφορο Ἀρχαιοτήτων κ. Μυρτάλη Ἀχειμάστου-Ποταμιάνου, τὴ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Ἰνστιτοῦτο Βενετίας. Στὴν καταγραφή τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τὴν ἀποδελτίωσή της συνέβαλε ἡ Μ. Νέλλα.

Ἀρχεῖα τεκμηρίωσης

Τὸ Φωτογραφικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τμήματα, τὸ ἐπαγγελματικὸ καὶ τὸ ἀρχεῖο ἐργασίας, τὸ ὕλικὸ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ καρπὸ κυρίως τοῦ ἐρευνητικοῦ προγράμματος εὔρετηρίας τῶν βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν Ἑλλάδος ποὺ ἔχει ἀναλάβει τὸ Κέντρο: Τὸ ἐπαγγελματικὸ ἀρχεῖο, ποὺ ὀφείλεται σὲ εἰδικευμένους στὴν ἀρχαιολογικὴ φωτογραφία φωτογράφους με τοὺς ὁποίους συνεργάζεται τὸ Κέντρο γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό, περιλαμβάνει ἔγχρωμες διαφάνειες, ἀσπρόμαυρα ἀρνητικὰ φιλμς με τὰ κοντάκτς τους καὶ ἀσπρόμαυρες καὶ ἔγχρωμες φωτογραφίες, ὅλα σὲ μεγάλες διαστάσεις. Τὸ ἀρχεῖο ἐργασίας, ποὺ ὀφείλεται στοὺς ἐρευνητὲς καὶ τοὺς συνεργάτες τοῦ Κέντρου, περιλαμβάνει ἔγχρωμες διαφάνειες 135 mm, ἀσπρόμαυρα καὶ ἔγχρωμα ἀρνητικὰ φιλμς 135 mm με τὰ κοντάκτς τους καὶ ἀσπρόμαυρες καὶ ἔγχρωμες φωτογραφίες διαφόρων διαστάσεων.

Τὸ Ἐπαγγελματικὸ Φωτογραφικὸ Ἀρχεῖο κατὰ τὸ 2000 ἐμπλουτίσθηκε με 244 ἔγχρωμες διαφάνειες, 20 ἀσπρόμαυρα ἀρνητικὰ φιλμς με τὰ κοντάκτς τους, 122 ἀσπρόμαυρες καὶ 247 ἔγχρωμες φωτογραφίες, ὥστε νὰ συγκεντρώνει συνολικὰ 1.085 ἔγχρωμες διαφάνειες, 121 ἀσπρόμαυρα ἀρνητικὰ φιλμς με τὰ κοντάκτς τους, 403 ἀσπρόμαυρες καὶ 597 ἔγχρωμες φωτογραφίες.

Τὸ Φωτογραφικὸ Ἀρχεῖο ἐργασίας κατὰ τὸ 2000 ἐμπλουτίσθηκε με 150 ἔγχρωμες διαφάνειες, 11 ἔγχρωμα καὶ ἀσπρόμαυρα ἀρνητικὰ φιλμς με τὰ κοντάκτς τους, 10 ἀσπρόμαυρες καὶ 200 ἔγχρωμες φωτογραφίες, ὥστε νὰ συγκεντρώνει συνολικὰ 3.550 ἔγχρωμες διαφάνειες, 137 ἔγχρωμα καὶ ἀσπρόμαυρα ἀρνητικὰ φιλμς με τὰ κοντάκτς τους, 1.185 ἀσπρόμαυρες καὶ 3.694 ἔγχρωμες φωτογραφίες.

Τὸ Ἀρχεῖο ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων τοῦ Κέντρου ἔχει συγκεντρώσει συνολικὰ περίπου 200 πρωτότυπα ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια γιὰ τὰ Κύθηρα (τὰ 67), τὰ Δωδεκάνησα καὶ τὴ Βέροια.

Τὸ Ἀρχεῖο σχεδίων τοιχογραφιῶν τοῦ Κέντρου ἔχει συγκεντρώσει 29 πρωτότυπα σχέδια τοιχογραφιῶν ἀπὸ τὰ Κύθηρα καὶ 30 πρωτότυπα σχέδια διακοσμητικῶν ἀπὸ τὰ Κύθηρα (τὰ 13), τὴ Χάλκη καὶ τὴν Τήλο.

Ἐξοπλισμοὶς

Κατὰ τὸ 2000 τὸ γραφεῖο ἐξοπλίστηκε μὲ ἕναν ἠλεκτρονικὸ ὑπολογιστὴ, μίαν φορητὴ φωτεινὴ τράπεζα καὶ συνδέθηκε μὲ τὸ Διαδίκτυο.

Οἰκονομικοὶ ἀπολογισμοὶς

Κατὰ τὸ 2000 οἱ δαπάνες τοῦ Κέντρου ἀνῆλθαν στὸ ποσὸν τῶν 9.255.392 δρχ., ἀπὸ τὸ ὅποιο οἱ 930.820 δρχ., καλύφθηκαν ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἑρευνῶν. Οἱ δαπάνες ἀφοροῦσαν τὴν ἐκδήλωση «Μνήμη Μανόλη Χατζηδάκη», τὴν ἐπαγγελματικὴ φωτογράφιση Σύμης καὶ Ρόδου, τὴν ἐνημέρωση ἀρχείων, τὸν ἐξοπλισμὸ, τὶς ἐρευνητικὲς ἐπιστημονικὲς ἀποστολές, τὶς ἀμοιβές συνεργατῶν, ἀναλώσιμα, συντήρηση ἐξοπλισμοῦ κλπ.

Ἐπιτροπὴ Ἑρευνῶν

Κατὰ τὸ 2000 τὸ Κέντρο εἶχε τρία ἐρευνητικὰ προγράμματα ποὺ ἐνισχύονται οἰκονομικὰ ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἑρευνῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν:

(Α) Ἑρευνα γιὰ τὴν ἀναπτυξιακὴ ἀξιοποίηση τῶν βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν Ρόδου Δωδεκανήσου, Α' φάση, Κωδ. 100/444 (βλ. Ἑρευνητικὰ προγράμματα ὑπ' ἀριθ. 4).

(Β) Ἑρευνα γιὰ τὴν ἀναπτυξιακὴ ἀξιοποίηση τῶν βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν Σύμης, Τήλου καὶ Χάλκης Δωδεκανήσου, Δ' φάση, Κωδ. 200/477 (βλ. Ἑρευνητικὰ προγράμματα ὑπ' ἀριθ. 3).

(Γ) Ἑρευνα γιὰ τὴν ἀναπτυξιακὴ ἀξιοποίηση τῆς ἐλληνικῆς βιβλιογραφίας γιὰ τὴ βυζαντινὴ καὶ μεταβυζαντινὴ ἀρχαιολογία καὶ τέχνη. Ἡ ἐλληνικὴ συμβολή, Β' φάση, Κωδ. 200/482 (βλ. Ἑρευνητικὰ προγράμματα ὑπ' ἀριθ. 6).

Δραστηριότητες τῶν ἐρευνητριῶν τοῦ Κέντρου

Ἡ ἐρευνητριά τοῦ Κέντρου κ. Ἰωάννα Μπίθα ἐκτὸς ἀπὸ τὴ συμμετοχὴ τῆς στὰ ἐρευνητικὰ κλπ. προγράμματα τοῦ Κέντρου (βλ. ἀριθ. 2-6) ἀσχολήθηκε μὲ τὰ διοικητικὰ καὶ οἰκονομικὰ τοῦ Κέντρου, καθὼς καὶ μὲ τὴν ὀργάνωση τῶν ἐρευνητικῶν προ-

γραμμάτων που επιχορηγούνται από την 'Επιτροπή 'Ερευνών. 'Επίσης με ανάθεση τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν ἀσχολήθηκε με τὴ συλλογὴ εἰκόνων 'Αμίλκα 'Αλιβιζάτου. Κατὰ τὸ 2000: 'Ἐλαβε μέρος στὸ Α' Διεθνὲς Συνέδριο Κυθηραϊκῶν Μελετῶν (Κύθηρα, 20-24 Σεπτεμβρίου 2000) με ἀνακοίνωση γιὰ τὶς «Βυζαντινὲς τοιχογραφίες στὴν Παλαιόχωρα Κυθῆρων». Δημοσιεύθηκε ἡ ἀνακοίνωσή της «'Ενδυματολογικὲς μαρτυρίες στὶς τοιχογραφίες τῆς μεσαιωνικῆς Ρόδου» (14ος αἰ. - 1523). Μιὰ πρώτη προσέγγιση», *Ρόδος 2.400 χρόνια. Ἡ πόλις τῆς Ρόδου ἀπὸ τὴν ἴδρυσή της μέχρι τὴν κατάληψη ἀπὸ τοὺς Τούρκους (1523)*, Διεθνὲς 'Επιστημονικὸ Συνέδριο, *Ρόδος, 24-29 'Οκτωβρίου 1993, Πρακτικά*, τ. Β', 'Αθήνα 2000, σ. 429-448, σχέδ. α - ιη (εἰκ. 1-2) ἐντὸς κειμένου (στὶς σ. 432-433) καὶ πίν. 169-174 ἐκτὸς κειμένου. Κατέθεσε πρὸς δημοσίευση (α) τὴν ἀνακοίνωση «Τὰ βυζαντινὰ Κύθηρα μέσα ἀπὸ τὶς μαρτυρίες τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν τοιχογραφιῶν» στὰ *Πρακτικά τοῦ ΣΤ' Διεθνοῦς Παιονίου Συνεδρίου*, (*Ζάκυνθος, 23-27 Σεπτεμβρίου 1997*) καὶ (β) τὸ ἄρθρο «Δέησις ἱερέως Νικολάου Χαραμουντάνη. Εἰκόνα Δέησης ἀπὸ τὰ Κύθηρα στὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο 'Αθηνῶν (Τα 756 καὶ ΧΑΕ 948)» στὸν ΚΒ' τόμο τοῦ περιοδικοῦ *Δελτίον τῆς Χριστιανικῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας*, ἀφιερωμένο στὴ μνήμη τοῦ Μανόλη Χατζηδάκη.

'Ἡ ἐρευνήτρια τοῦ Κέντρου κ. Σταματία Καλαντζοπούλου ἀσχολήθηκε με τὸ ἐρευνητικὸ πρόγραμμα τοῦ Κέντρου γιὰ τὴ σύνταξη τοῦ Γενικοῦ Εὐρετηρίου Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν 'Ελλάδος (βλ. ἀριθ. 1). Κατὰ τὸ 2000: 'Υποστήριξε τὴ διδακτορικὴ τῆς διατριβὴ στὸ Πανεπιστήμιο 'Αθηνῶν με θέμα «Οἱ ἐκκλησίες τῆς 'Αθήνας στὰ σχέδια τοῦ Paul Durand». Κατέθεσε πρὸς δημοσίευση τὸ ἄρθρο «Δύο κατεστραμμένοι ναοὶ τῶν 'Αθηνῶν» στὸν ΚΒ' τόμο τοῦ περιοδικοῦ *Δελτίον τῆς Χριστιανικῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας*, ἀφιερωμένο στὴ μνήμη τοῦ Μανόλη Χατζηδάκη.

Γιὰ τὸ Κέντρο
Ἰωάννα Μπίθα
 'Ερευνήτρια

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων του έτους 2000

1) 'Ολοκλήρωση 'Ερευνητικῶν Προγραμμάτων

'Ολοκληρώθηκαν 10 έρευνητικά προγράμματα και κατετέθησαν οί τελικές εκθέσεις με τὰ ἀποτελέσματα.

2) 'Εγκριση 'Εκθέσεων Προόδου 'Εργασίας

'Ενεκρίθησαν 20 εκθέσεις προόδου εργασίας έρευνητικῶν προγραμμάτων.

3) Χρηματοδοτήσεις 'Ερευνητικῶν Προγραμμάτων

'Από πόρους τῆς 'Επιτροπῆς χρηματοδοτήθηκαν 13 νέα έρευνητικά προγράμματα και 13 παλαιά, τὰ ὁποῖα συνεχίζονται και θὰ ὀλοκληρωθοῦν στὸ ἐπόμενο ἔτος.

'Η 'Επιτροπὴ ἐπίσης ανέλαβε τὴ διαχείριση και τὸν ἔλεγχο 4 έρευνητικῶν προγραμμάτων, τὰ ὁποῖα χρηματοδοτήθηκαν ἀπὸ ἄλλους φορεῖς.

4) 'Εκδόσεις - Δημοσιεύσεις

'Η 'Επιτροπὴ χρηματοδότησε τὴν ἔκδοση δύο βιβλίων με τὰ ἀποτελέσματα έρευνητικῶν προγραμμάτων τὰ ὁποῖα ἐπίσης εἶχε χρηματοδοτήσει.

1) 'Η 'Ιστορία τῶν Μαθηματικῶν ἀπὸ τὴ Σκοπιὰ τοῦ Μαθηματικοῦ, τοῦ Νικολάου 'Αρτεμιιάδη, Προέδρου τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν.

2. «'Αποκέντρωση και Αὐτοδιοίκηση». Διαπιστώσεις - Προτάσεις. Συνετάχθη ἀπὸ ὁμάδα έρευνητῶν ὑπὸ τὸν καθηγητὴ Πανεπιστημίου 'Αντώνη Μακρυδημήτρη.

'Ο Προϊστάμενος Γραμματείας
Διευθυντῆς τοῦ Κ.Ε.Ε.Κ.
Γρηγόρης Γκιζέλης

Ἐ κ θ ε σ η

Γιὰ τὶς ἐργασίες τῆς 74ης Συνόδου τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως Ἀκαδημῶν

Ἀθήνα 28 Ἰουνίου 2000

Πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν

Κύριε Πρόεδρε,

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω ἔκθεση γιὰ τὶς ἐργασίες τῆς 74ης Συνόδου τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως Ἀκαδημῶν (Union Académique Internationale) ποὺ πραγματοποιήθηκε ἀπὸ 13 - 18 Ἰουνίου στὶς Βρυξέλλες. Σύντομη περιγραφή τῆς UAI καὶ τοῦ ἔργου της βρίσκεται στὸ βιβλιᾶριο Seventy-Fifth Anniversary, Brussels 1995. Ὁ σκοπὸς τῆς UAI ὅπως καθορίστηκε στὸν κανονισμὸ τοῦ 1919 ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ὁ σκοπὸς τῆς συμφωνίας αὐτῆς εἶναι ἡ ἐνθάρρυνση τῆς συνεργασίας γιὰ τὴν προώθηση τῶν σπουδῶν διὰ τῆς συνεργατικῆς ἔρευνας καὶ δημοσίευσης στοὺς τομεῖς ἐκείνους τῆς γνώσης ποὺ προωθοῦνται ἀπὸ τὶς Ἀκαδημίες καὶ τὰ Ἰνστιτοῦτα ποὺ ἀντιπροσωπεύονται στὴν UAI — τὴ φιλολογία, τὴν ἀρχαιολογία, τὴν ἱστορία, τὶς ἠθικὲς, πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐπιστῆμες ὅλων τῶν λαῶν καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν».

Στὴ Σύνοδο αὐτῇ, στὴν ὁποία ἐξεπροσώπησα τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ ἀναφερθῶ στὸ ἔργο ποὺ συντελεῖται στὰ διάφορα προγράμματα ὅπου συμμετέχουμε. Εἶχα ἐπίσης τὴν εὐκαιρία νὰ ἔχω γόνιμες ἐπαφὲς μὲ ἐκπροσώπους ἄλλων Ἀκαδημῶν γιὰ τὸ ἔργο τῆς Ἀκαδημίας μας καὶ γιὰ θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Οἱ ἐργασίες τῆς 74ης Συνόδου πραγματοποιήθηκαν ὅπως πάντοτε στὸ μέγαρο τοῦ Palais des Académies (Rue Ducale 1, Bruxelles) τῆς βελγικῆς πρωτεύουσας, ἀπὸ τὴν Τετάρτη 14 Ἰουνίου (ἐναρκτήρια συνεδρία) ὡς τὴν Κυριακὴ 18 Ἰουνίου (καταληκτῆρια ὀλομέλεια). Προηγῆθηκε τὴν Τρίτη, 13 Ἰουνίου, τὸ βράδου δεξίωση μὲ δεῖπνο σὲ αἴθουσα τοῦ μεγάρου γιὰ μιὰ πρώτη ἐπαφὴ καὶ γνωριμία τῶν συνέδρων. Τὸ Σάββατο 17 Ἰουνίου ὁργανώθηκε ἡμερήσια ἐκδρομὴ στὴν πόλη Melechen (Malines) ὅπου ἐπισκεφθῆκαμε στὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο τὴν ἔκθεση Los Honores, δηλ. τοὺς περίφημους τάπητες τοῦ Αὐτοκράτορα Καρόλου Ε', ποὺ κατασκευάστηκαν στὶς Βρυξέλλες τὸ 1520, φυλάσσονται στὴν Ἰσπανία κοντὰ στὴ Segovia καὶ βρέθηκαν στὸ Malines ἐπειδὴ ἀποκαταστάθηκαν στὸ ἐργοστάσιο χαλιῶν De Wit, τὸ ὁποῖο ἐπισκεφθῆκαμε στὴ συνέχεια καὶ ξεναγηθῆκαμε στὴν ἔκθεση καὶ στοὺς χώρους ἐργασίας. Ἀκολούθησε γεῦμα στὸ ἐστιατόριο Solen Van Dyck. Ὑστερα ξεναγηθῆκαμε στὴν παλιὰ πόλη ὅπου ἐπισκεφθῆκαμε μεταξὺ ἄλλων τὸ Παλάτι τοῦ Μεγάλου Συμβουλίου, τὸ Δημαρχεῖο, τὸ Παλάτι τῆς Μαργαρίτας τῆς Αὐστρίας καὶ τὸ Παλάτι τῆς

Μαργαρίτας τῆς Ὑόρκης, τὸ Ἀρχοντικὸ Busleyden (16ου αἰ.) καὶ τὸ École de Carillon., τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννη (15ος - 16ος αἰ.), ὅπου τὸ τρίπτυχο τοῦ Rubens (1617) «Ἡ Προσκύνηση τῶν Μάγων»· τὸν Καθεδρικὸ ναὸ τοῦ Saint-Rombau (13ος-16ος αἰ.) μὲ τὸ ἐκπληκτικὸ καμπαναριό· διάφορες ἄλλες ἐκκλησίες ἐντυπωσιακῆς κατασκευῆς, τὰ σπίτια καὶ τὰ κοινόβια τοῦ τάγματος τῶν béguines, καὶ καταλήξαμε στὸ παλαιὸ ζυθοπωλεῖο «Χρυσὸς Κάρολος» ὅπου ξεναγηθήκαμε στὶς ἐγκαταστάσεις καὶ γευθήκαμε τὴ μύρα ποὺ μᾶς προσφέρθηκε.

Ἐξαιτίας τῆς προεργασίας τῶν Βέλγων ὀργανωτῶν τῆς Συνόδου καὶ ἰδιαιτέρα χάρις στὸν δραστήριο καὶ ικανότατο Secrétaire adjoint κ. Jean - Luc de Paepe, ἡ διεξαγωγή τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου ἦταν ἀπρόσκοπτη καὶ ἀποδοτικῆ.

Ἀπὸ τίς ἀνακοινώσεις καὶ εἰσηγήσεις ποὺ ἔγιναν διαπιστώθηκε ὅτι ἀρκετὰ ἐρευνητικὰ Προγράμματα —ἐκτὸς ἐκείνων τῶν κρατῶν τῆς Β. Ἀφρικῆς (Αἰγύπτου, Τυνησίας, Μαρόκου κλπ.)— προχώρησαν σχετικὰ ικανοποιητικὰ. Γιὰ τὰ Προγράμματα στὰ ὁποῖα ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν συμμετέχει ἐπισυνάπτονται αὐτούσιες ἐκθέσεις ποὺ ὑποβλήθηκαν. (Α) Πρόγραμμα IX: Corpus Philosophorum Medii Aevi: 7.. Philosophi Byzantini ὅπου ὁ rapporteur βέλγος Ἀκαδημαϊκὸς Carlos Steel παρατήρησε ὅτι πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖται στὸν πρόλογο μιᾶς κριτικῆς ἔκδοσης ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς UAI μιὰ πιὸ διεθνῆς γλῶσσα ἀπὸ τὰ Νέα Ἑλληνικά.

(Β) Πρόγραμμα XL (τομέας 6: Histoire des Arts): Corpus de la peinture monumentale byzantine. Ἀνάφερα τὴν πρόοδο τῶν ἐργασιῶν τοῦ προγράμματος καὶ πρότεινα ἡ προβλεπόμενη συνάντηση στὴν Ἀθήνα γιὰ τὸν συντονισμό τοῦ ἔργου νὰ πραγματοποιηθεῖ τὸ ἐπόμενο ἔτος ὥστε νὰ δοθεῖ χρόνος γιὰ τὴ συνεννόηση μὲ τοὺς ἐνδιαφερομένους φορεῖς κατὰ χῶρες.

Γιὰ τὰ ὑπόλοιπα προγράμματα ποὺ συμμετέχουμε δὲν εἶχα νὰ παρουσιάσω κάτι νεότερο. Ἐλπίζω μὲ κατάλληλες ἐνέργειες (σύσκεψη ἐνδιαφερομένων) τὸ 2ο δεκαπenthήμερο Αὐγούστου νὰ μπορέσουμε νὰ προωθήσουμε τὸ ἔργο καὶ στὰ προγράμματα Corpus Vasorum Graecorum, Tabula Imperii Romani καὶ νὰ συμμετάσχουμε γιὰ πρώτη φορά στὸ Πρόγραμμα Sylloge Nummorum Graecorum.

Σημειῶνω ὅτι ὀρίστηκα μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Οἰκονομικῶν κι ὅτι ρωτήθηκα ἂν εἶχα πενταετία ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἴσως γιὰ νὰ εἶμαι ὑποψήφιος στὴ θέση ἐνὸς μέλους τοῦ Συμβουλίου ποὺ κενώθηκε. Δὲν πληροῦσα ὅμως τὸν ὄρο τῆς πενταετίας. Τέλος κατὰ τὴν καταληκτῆρια συνεδρία ἡ Ὁλομέλεια ἐνέκρινε τὴν εἰσήγηση τοῦ Συμβουλίου οἱ ἐργασίες τῆς 75ης Συνόδου τῆς Διεθνοῦς Ἐνωσης Ἀκαδημιῶν νὰ διεξαχθοῦν στὸ Πεκίνο ἀπὸ 17 Μαΐου - 2 Ἰουνίου 2001.

Μὲ τιμὴ

Νικόλαος Κονομηῆς

**Χαιρετισμὸς τοῦ Γενικοῦ Γραμματέα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
Καθηγητῆ κ. Ν. Ματσανιώτη
στὸν ἑορτασμὸ γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς Ἰδρύσεως τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ
Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν**

Ἀθήνα 25 Μαΐου 2000

Στις 24 Μαρτίου 1937 «ἡ Ἀκαδημία ὀλοφύχως χαίρουσα ἐξαγγέλλει κατὰ τὴν ἔθνικὴν πανηγυρικὴν ταύτην συνεδρίαν τὴν ἀπονομὴν τῆς ὑψίστης αὐτῆς τιμητικῆς διακρίσεως, τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου τῆς Ἀκαδημίας, εἰς τρεῖς ὑπερτίμους ἔθνικοὺς δο-λιχοδρόμους ἐν τῷ ἐνδοξοτάτῳ στίβῳ τῆς ἐπιστήμης, οἵτινες ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη ἀτρύτως διαπονούμενοι ἐτήρησαν ἄσβεστον τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς ἐρεῦνης καὶ μετελαμπάδευσαν τὸ φῶς τῆς γνώσεως τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ εἰς τὴν εὐγενεστάτην μερίδα τοῦ ἔθνους τὴν σφυρηλατοῦσαν τὴν ἱστορίαν τῆς χώρας.

Εἶναι δὲ οὗτοι:

*Τὸ Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν,
Τὸ Ἐθνικὸν Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον,
Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία.*

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ σύμπτωσης ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐκ τοῦ εὐγενεστάτου ὀργανισμοῦ τοῦ ἀναγεννωμένου Ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ ἀνεπήδησεν ἡ ἰδέα τῆς θεραπείας τῶν ἐπιστημῶν, τῶν τεχνῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν μνημείων τῆς μεγαλοδόξου πατρῆου ἱστορίας».

Σὲ ἔκτακτη συνεδρία τῆς Ἀκαδημίας ὁ ἀκαδημαϊκὸς καὶ πρόην Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γ. Μητσόπουλος μίλησε γιὰ τὴν συμπλήρωση 150 χρόνων ἀπὸ τὴν ἰδρύση τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Παραθέτω τὴν ἀκροτελεύτια παράγραφο τῆς ὁμιλίας του:

Τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν εἰσέρχεται εἰς τὴν τετάρτην πενηκονταετίαν τῆς ζωῆς του μὲ τὴν μεγάλην πνευματικὴν προσφορὰν του εἰς τὸ ἔθνος καὶ τὴν δύναμιν τῆς παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐπιστημονικὰς δυνάμεις ἱκανὰς νὰ δημιουργήσῃ καὶ νέαν λαμπρὰν ἐποχὴν. Αἱ εἰς τῆς Ἀκαδημίας τὸ συνοδεύουν στὴ νέα του πορεία, ποὺ θὰ τὴν φωτίζει πάντοτε τοῦ Παλαμᾶ ὁ στίχος: «Τὸ ἰδανικὸ εἶναι τ' ὄνειρο ποὺ πάντα τὸ βλέπουμε καὶ ποτὲ δὲν τὸ ζοῦμε, μὰ καὶ νὰ τὸ βλέπουμε εἶναι σὰν νὰ τὸ ζοῦμε».

Μόνο ἡ μεγάλη ἀγάπη μου πρὸς τὸ πανεπιστήμιο ὑπερникᾶ τὸν δικαιολογημένο δισταγμὸ μου νὰ προσθέσω καὶ λίγα δικά μου — ἔστω φτωχὰ— λόγια στοὺς λαμπροὺς ὕμνους ποὺ προανέφερα.

Μὲ τὴ συντακτικὴ ἀπόφαση «περὶ ὀργανισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν» ὀρίσθησαν τὸ 1926 τὰ πρῶτα 38 τακτικὰ μέλη της, ἀπὸ τὰ ὁποῖα 25 ἦσαν καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τοὺς διατελέσαντες ἔκτοτε Πρυτάνεις τοῦ Πανεπιστημίου 36, δηλαδὴ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς μισοὺς, ὑπῆρξαν ἢ εἶναι μέλη τῆς Ἀκαδημίας.

Πανεπιστήμιο καὶ Ἀκαδημία θεμελιώθηκαν πᾶνω στὸν ἴδιο βράχο. Ἡ γειννίαση δὲν εἶναι μόνο φυσικὴ ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν πνευματικὴ. Οἱ ρίζες τῆς Ἀκαδημίας γεύονται τοὺς ζεῖδωρους χυμοὺς τοῦ πρώτου ἔθνικοῦ καθιδρύματος τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδας.

Ἡ εἴσοδος στὸν 21ο αἰῶνα συμπίπτει μὲ κοσμογονικὲς ἐπιστημονικὲς, τεχνολογικὲς, οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς μεταβολές. Ἡ ἐκρηκτικὴ αὐξήση τῶν γνώσεων καὶ ἡ πολυπλοκότητα τῆς κοινωνίας τῆς πληροφορίας κάνουν ἐπίκαιρο τὸν προφητικὸ στίχο τοῦ T. S. Eliot, *where is the knowledge lost in information, where is the wisdom lost in knowledge* (χάσαμε τὴ γνώση μέσα στὶς πληροφορίες, χάσαμε τὴ σοφία μέσα στὶς γνώσεις).

Τὴ χαρμόσυνη αὐτὴ βραδιά ἄς ἀναστοχαστοῦμε τοὺς λόγους τοῦ λόρδου Ashby, μιᾶς τῶν μεγαλύτερων πανεπιστημιακῶν φυσιογνωμιῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τοὺς ὁποίους εἶχα ἀναφέρει καὶ στὸν πρυτανικὸ μου λόγο ἀπὸ τὸ Βῆμα αὐτὸ τὸ 1976: «Τὴν ἀκαδημαϊκὴ κοινότητα ἐνώνει ἡ συμμετοχὴ στὸ μηχανισμό τῆς πνευματικῆς κληρονομικότητας. Εἴμαστε τὸ ἀνάλογο τῶν γονιδίων τῆς βιολογικῆς κληρονομικότητας. Ἔχουμε καθῆκον νὰ διαιωνίσουμε τὴ σταθερότητα τῆς παραδόσεως σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ δυναμικὸ μεταβολῆς τῆς παραδόσεως· νὰ μεταλαμπαδεύσουμε τὸ ὀρθόδοξο σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἐξυψωτικὴ γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος τεχνικὴ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὸ ὀρθόδοξο».

Μὲ τίς σκέψεις αὐτὲς ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν συνορτάζει τὴ σημερινὴ ἐπέτειο καὶ εἶναι βέβαιη, ὅτι τὸ Πανεπιστήμιο καὶ οἱ πνευματικὲς δυνάμεις τοῦ τόπου δὲν θὰ διαψεύσουν τίς προσδοκίες τοῦ ἔθνους.

Ἑλληνισμός και Παγκοσμιοποίηση

Νικολάου Μαρσανιώτη

Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Εἰσήγηση στὴ Συνάντηση AFGLC Educational Forum on Hellenism

Tampa, Florida, 2000, 10-12 Μαρτίου

Στὴ μακραίωνη πορεία του ὁ ἑλληνισμός ὑπῆρξε φορέας μεγάλων νοημάτων ἀπὸ τὰ ὁποῖα οἰκοδομεῖται ὁ πολιτισμός και ἡ εὐγένεια τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ἐχει πλέον συνειδητοποιηθεῖ ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὑπεράνω τῶν ὕλικῶν γεγονότων, ὅσο μεγάλα κι ἂν εἶναι. Εἶναι ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ και τοῦ πνεύματος.

Ὁ ἑλληνισμός εἶναι ἔννοια κατὰ κύριο λόγο πνευματική. Δευτερευόντως μόνο συνδέεται πρὸς βιολογικούς ἢ και γεωγραφικούς παράγοντες. Συνδέεται πολὺ περισσότερο μὲ τὴν εὐρύτερη ἔννοια τοῦ ἔθνους. Μεγάλη ἐπιρροή στοὺς σχηματισμὸ τοῦ ἔθνους ἀσκεῖ ὁ χρόνος, ἀπαραίτητος γιὰ νὰ ἀθροισθεῖ κρίσιμος ἀριθμὸς γεγονότων τὰ ὁποῖα νὰ διηθήσουν και νὰ σφραγίσουν τὴν ψυχὴ και τὴ συνείδηση τῶν ἀτόμων ποὺ τὸ συναποτελοῦν. Μέσα ἀπὸ τίς συλλογικὲς ἀναμνήσεις και τὰ κοινὰ αἰσθήματα βλαστάνουν τὰ κοινὰ ιδεώδη και οἱ μελλοντικὲς ἐπιδιώξεις. Καὶ ὁ ἑλληνισμός κατέκτησε τὴν ὑπόστασή του μὲ μόχθους και θυσιᾶς αἰώνων. Μὲ ἐπίμονη συλλογικὴ προσπάθεια συγκέντρωσε τοὺς πνευματικούς θησαυρούς του και ἀποκρυστάλλωσε τὴν ἱστορικὴ φυσιογνωμία του, τὴν ἠθική και πνευματικὴ του προσωπικότητα.

Γιὰ πολλοὺς αἰῶνες ὁ ρυθμὸς τῆς ἱστορίας εἶχε ρυθμὸ περίπου σταθερό. Τὰ τελευταῖα ὅμως 50 χρόνια οἱ τεράστιες πρόοδοι τῆς ἐπιστήμης και τῆς τεχνολογίας προσέδωσαν στὸν ρυθμὸ αὐτὸν ταχύτητα συνεχῶς ἐπιταχυνόμενη, σχεδὸν ἀστρική στὶς μέρες μας.

Βιώνουμε μιὰ συγκλίνουσα διαδικασία παγκοσμιοποίησης και συγχρόνως ἐξατομίκευσης. Ὑπάρχουν σαφὴ δείγματα ὅτι ἀμφισβητοῦνται παγκόσμια ἢ παραδοσιακὴ πολιτικὴ και σπουδαῖοι κοινωνικοὶ θεσμοί, ἀποδιαθρώνονται συλλογικὲς και ἀτομικὲς ταυτότητες, τὰ θεμέλια τῆς παλαιᾶς κρατικῆς κυριαρχίας. Τὸ ἑλλαδικὸ τμῆμα τοῦ ἑλληνισμοῦ ἔχει ἤδη ἐνταχθεῖ στοὺς ὑπερεθνικὸ σχῆμα τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης. Οἱ σύγχρονες κοινωνίες διαπιστώνουν, ἄλλες περισσότερο και ἄλλες λιγότερο, τὴν ἀστάθεια, τὴ ρευστότητα, τὴν ἀνασφάλεια νὰ εἰσβάλουν σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ πεδία τῆς ἰδιωτικῆς και τῆς δημόσιας ζωῆς τῶν ἀνθρώπων.

Τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς ἀνθρωπότητας, ὑπερπληθυσμός, φτώχεια, ρύπανση τοῦ περιβάλλοντος, ρατσισμός, καταπάτηση τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων, ναρκωτικά διογκώνονται. Ἡ παγκοσμιοποίηση, ἂν παραμείνει μονοδιάστατη, ἂν περιορισθεῖ στήν οἰκονομία καί τὸ ἐμπόριο, ἐνδέχεται ν' αὐξήσῃ παρὰ νὰ μειώσῃ τὰ ὑπάρχοντα προβλήματα. Ἀλίμονο ἂν δὲν ὑπείσθῃ στὸ σύνθετο πλέγμα διαδικασιῶν ποὺ ἀναφέρονται στὴν οἰκολογία, τῆ στοιχειώδη ἀναδιανομὴ τοῦ παγκόσμιου πλούτου, τὶς τεχνικὲς τῆς ἐπικοινωνίας, τὸν πολιτισμὸ, τὴν ὀργάνωση τῆς ἐργασίας, τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη καί κυρίως τὴν πολιτικὴ.

Ἡ παγκοσμιοποίηση πάντως δὲν θὰ στεριώσῃ ἂν δὲν συνδυασθεῖ μὲ ἐκσυγχρονισμό τῶν νοοτροπιῶν. Κι ἐδῶ τὸ βᾶρος τῆς προσπάθειας καλεῖται νὰ σηκώσῃ ἡ παιδεία. Ἡ σύγχρονη παιδεία ὀφείλει νὰ συμβάλῃ στὴ δημιουργικὴ ἔνταξη τοῦ ἀνθρώπου στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ νέου κόσμου ποὺ δημιουργεῖται. Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὴν ἀπλὴ καί κλειστὴ κοινωνία τῆς παραδόσεως στὴν πολὺπλοκὴ τῆς ἐλευθερίας καί τῆς γνώσεως ἀπαιτεῖ ἰδιαίτερη προσπάθεια καί ὑψηλὴ παιδεία. Στὶς μέρες μας, ἀκόμη περισσότερο αὔριο, ἡ ὑποπνευματικὴ ἐξελίσσεται σὲ σοβαρότερο πρόβλημα ἀπὸ τὴν ὑπογεννητικὴτητα. Ὅχι μόνο γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ γένους ἀλλὰ καί γιὰ τὴν ταυτότητα τῶν ἀνθρώπων του.

Ἡ κλασικὴ παιδεία αὐξάνει κατακόρυφα καί ὀξύνει τὴ συνθετικὴ ἱκανότητα τοῦ ἐγκεφάλου. Ἐνα μόνον παράδειγμα: Μόλις πρὶν ἀπὸ 1 μῆνα δύο Ἕλληνες καθηγητὲς Ἀμερικανικῶν Πανεπιστημίων δημοσίευσαν στὴν ἐφημερίδα «Καθημερινή» ἓνα σημερινὸ ἄρθρο μὲ τίτλο «Πῶς θὰ σωθεῖ ἡ ἑλληνικὴ ὁμογένεια». Μεταξὺ τῶν ἄλλων παραθέτουν σχόλιο τοῦ διεθνοῦς φήμης καθηγητῆ κλασικῶν σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Γέηλ κ. Ντόνλντ Κέιγκαν: «Ἡ ἱστορία τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου τοῦ Θουκυδίδη, εἶναι πιὸ σπουδαία σήμερον, παρὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἐγράφη. Οἱ σύγχρονοι ἀκαδημαῖκοι πολιτικῶν ἐπιστημῶν ἀναπτύσσουν τὶς θεωρίες τους περὶ διεθνῶν σχέσεων, μὲ βάση τὴν ἐργασία τοῦ τρανοῦ Ἑλληνα ἱστορικοῦ. Διεθνή Συνέδρια Ἱστορικῶν καί Πολιτικῶν ἐπιστημῶν, ἐξακολουθοῦν νὰ συζητοῦν τοὺς Ἀθηναίους καί Σπαρτιάτες καί τὸ νόημα τῆς ἀντιδικίας τους στὴ σημερινὴ ἐποχὴ. Δὲν ὑπάρχει πανεπιστημιακὴ σειρὰ διαλέξεων στὶς διεθνεῖς σχέσεις καί στὴν ἱστορία τοῦ πολέμου, ποὺ τολμᾷ νὰ ἀγνοήσῃ τὸν Πελοποννησιακὸ Πόλεμον τοῦ Θουκυδίδη. Τὸ θέμα, εἶναι ἐπίσης βασικότατο σὲ ὅλες τὶς στρατιωτικὲς ἀκαδημίες καί στὴ σχολὴ Κέννεντι γιὰ κυβερνητικὲς σπουδές, στὸ Χάρβαρντ.

Τελικά, ὅταν ἀνώτατοι Ἀμερικανοὶ ἀξιωματικοί, κερδίζουν τὴν περιζήτητη ἐκλογή, νὰ παρακολουθήσουν τὴ Ναυτικὴ Σχολὴ Πολέμου στὸ Νιοῦπορτ Ρόντ Ἰλαντ, ποὺ εἶναι μεγάλη διάκριση γιὰ τὴν καριέρα τους, τοὺς δίνουν ἀπαραιτήτως τὸ βιβλίον

τοῦ Θουκυδίδη ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου καὶ τὸ πρῶτο θέμα τῆς σειρᾶς διαλέξεων, ἔχει τίτλο: «Στρατηγικὴ καὶ Πολιτικὴ».

Νὰ ξανασυναντήσουμε τοὺς κλασικοὺς σημαίνει νὰ στρέψουμε τὴ μνήμη πρὸς τὸ μέλλον. Ὅσο πιὸ δημιουργικὴ εἶναι μιὰ σύνθεση, τόσο περιορίζονται οἱ ἐπιπλοαίες θεωρήσεις, τόσο βαθύτερα σκεπτόμαστε. Ὁ συνδυασμὸς θετικῆς γνώσεως καὶ πνευματικῶν ἀξιῶν σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα συνιστᾷ ὅρο τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς παιδείας, δηλαδὴ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου.

Χωρὶς νὰ παραγνωρίζεται ὁ ἐθνικὸς κίνδυνος ἀπὸ τὴν βαρβαρότητα, ὑπέρτερος εἶναι ὁ κίνδυνος νὰ ἀφανισθεῖ ὁ ἑλληνισμὸς ἀπορροφώμενος ἀπὸ τὸν ὑψηλότερο πολιτισμὸ πολυπληθέστερων λαῶν. Στους δύσκολους αὐτοὺς καιροὺς, ὅπου ὁ ἄνθρωπος στῆ δίνη τῶν ὑλιστικῶν ἐπιδόσεων ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸ κόσμον καὶ γίνεται ἀβαθέστερος στὴν ψυχὴ, εἶναι ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιστροφῆς στὴ μεμονωμένη παρουσία τοῦ ατόμου, στὴ διαφοροποίησή του ἀπὸ κάθε ἄλλο ἄτομον, στὴν περὶ-φανη ἀπόσταση τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Ἡ δύναμη τοῦ ἑλληνισμοῦ ἦταν πάντοτε ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ αὐτονομία τοῦ ατόμου ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπέρρευσαν ὅλα τὰ μεγάλα ἐπιτεύγματα τοῦ γένους μας. Ἡ ἀτομικότητα εἶναι αὐτὴ ποὺ διατηρεῖ ἀναλλοίωτη τὴν πνευματικὴ μας οὐσία, τὴν ἱστορικὴ μας συνείδηση, τὴν πολιτισμικὴ μας παράδοση.

Ἡ αὐτονομία τοῦ ατόμου δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸν ἐγκεντρισμὸ. Ἡ συλλογικὴ δραστηριότητα ατόμων πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν αὐτονομημένων, δηλαδὴ ἐλεύθερων ἀνθρώπων, ἀποτελεῖ τὴν ἰσχυρότερη ἀντίσταση στὴ (θεσμοποιημένη ἀδιαφορία) ὅπως διαμορφώνεται ἀπὸ τὶς δυνάμεις ποὺ ἐπιδιώκουν τὴν ἰσοπεδωτικὴ ἐνοποίηση, τὴν ἀπόλυτη ὁμοιομορφία μὲ νομιμοποιητικὸ τίτλον τὴν παγκόσμια εἰρήνη. Μιὰ τέτοια ὁμοιομορφία στὴν ἱστορικὴ ζωὴ, θὰ κατέλυε τὴν οὐσίαν της, τὴ δημιουργικότητά της, τὴν ὁμορφιὰ τῆς διαφορᾶς καὶ τῆς ποικιλότητος, αὐτὴν ποὺ βασιλεύει στὴ φύση καὶ ἀποτελεῖ θεμέλιον τῆς σύγχρονης κοινωνιοβιολογίας.

Ἡ δραστηριότητα τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς πόλης καὶ τῆς πολιτείας ποὺ βρισκόμαστε, προῖον βουλήσεως ἐλευθέρων ἀνθρώπων, εἶναι πράξις δημοκρατικὴ καὶ πολιτικὴ, μὲ ἐθνικὸ ἀλλὰ καὶ ὑπερεθνικὸ χαρακτῆρα.

Ἡ διδασκαλία καὶ ἡ διάδοση τῆς ἱστορίας, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς λαογραφίας καὶ τῆς γλώσσας τῶν Ἑλλήνων ἐνδυναμώνει ἀκόμη περισσότερο τὰ πολιτισμικὰ θεμέλια τῆς μεγάλης δημοκρατικῆς χώρας στὴν ὁποία ζῆτε καὶ προάγει τὴν ἀέναη κίνηση τοῦ πνεύματος ποὺ τρέφεται ἀπὸ τὶς διαφορᾶς, οἱ ὁποῖες πρέπει νὰ διατηροῦνται ὄχι μόνο μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν εὐρύτερων κύκλων πολιτισμοῦ. Δημιουργεῖ προϋποθέσεις καὶ εὐκαιρίες σὲ Ἀμερικανούς μὲ ἑλληνικὰς ρίζες νὰ γευτοῦν τοὺς

πλούσιους καρπούς τῆς ἱστορίας, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν παραδόσεων τῶν προγόνων τους, καρπούς πνευματικούς μὲ αἰώνια καὶ παγκόσμια ἀξία. Ἡ πολιτικὴ φύση τῆς προσπάθειάς σας εἶναι αὐτονόητη ἀφοῦ δημιουργεῖτε φιλέλληνες, προάγετε τὴ φιλία μεταξὺ ἑνὸς μικροῦ ἔθνους ἀλλὰ μὲ μακραίωνη ἱστορία καὶ μεγάλη προσφορά στὴν ἐλευθερία καὶ τὴ δημοκρατία καὶ ἑνὸς μεγάλου ἔθνους ποὺ ἀποτελεῖ σήμερα τὸν κατ' ἐξοχὴν κληρονόμο καὶ ὑπέρμαχο τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς δημοκρατίας, τοῦ κράτους δικαίου καὶ τοῦ συστήματος τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, τὸ ἀνώτατο πνευματικὸ ἴδρυμα τῆς Ἑλλάδος, ἐκφράζει τὸ θαυμασμὸ γιὰ ὅσα καλὰ πράττετε ὑπὲρ τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ ὑπόσχεται τὴν ἀμέριστη συμπαράστασή της.

**Χαιρετισμός τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Νικ. Ἀρτεμιάδη
στο Συνέδριο «Βυζαντινὴ μουσικὴ καὶ δημοτικὸ τραγούδι. Οἱ δύο ὄψεις τῆς
ἐλληνικῆς μουσικῆς κληρονομίας».**

10 - 11 - 2000

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος,
Κυρίες καὶ Κύριοι Ἀκαδημαϊκοί,
Κυρίες καὶ Κύριοι,

Θὰ ἤθελα νὰ συγχαρῶ τὸ Κέντρο Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖο ἀποφάσισε, σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, νὰ τιμῆσει τὴ μνήμη ἑνὸς ἀπὸ τοὺς πιὸ καταξιωμένους ἐρευνητές του, τοῦ πρώτου μουσικοῦ συντάκτη του, τοῦ Σπυρίδωνος Περιστέρη, μὲ τὴν διοργάνωση ἑνὸς συνεδρίου μὲ θεματικὸ πλαίσιο «Βυζαντινὴ μουσικὴ - Δημοτικὸ τραγούδι. Οἱ δύο ὄψεις τῆς ἐλληνικῆς μουσικῆς κληρονομίας». Ἡ ἐπιλογή τοῦ θέματος σχετίζεται ἄμεσα μὲ τὸν τιμώμενο, ὁ ὁποῖος ἦταν ἐκφραστὴς αὐτῆς τῆς διφυοῦς ὑποστάσεως τῆς ἐλληνικῆς μουσικῆς, ἀλλὰ παράλληλα ἀποβλέπει, κατὰ τὴν διαβεβαίωση τῶν ἀρμοδίων, καὶ στὴ στερέωση καὶ διεύρυνση τῆς κοινῶς ἀποδεκτῆς ἀπόψεως ὅτι ἡ ἐλληνικὴ μουσικὴ ἔχει τὶς ρίζες της στὸ Βυζάντιο, τὸ ὁποῖο ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέτρα, ρυθμοὺς καὶ χρώματα.

Ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ μὲ τὴ σύνδεσή της μὲ τὴν λατρευτικὴ ἐκκλησιαστικὴ διαδικασία ἔχει χαρακτηριστὰ λαϊκὰ καὶ ἔτσι ἔχει ἕνα πρῶτο κοινὸ χαρακτηριστικὸ μὲ τὴν παραδοσιακὴ δημοτικὴ μουσικὴ. Οἱ ἀνακοινώσεις πού θὰ πραγματοποιηθοῦν στὸ πλαίσιο τοῦ συνεδρίου ὑποθέτω ὅτι θὰ προωθήσουν τὶς γνώσεις μας γιὰ τὶς στενὲς σχέσεις τῆς βυζαντινῆς καὶ δημοτικῆς μουσικῆς.

Τὸν Σπυρίδωνα Περιστέρη τὸν ἔχομε γνωρίσει ἀπὸ τὴν ψαλτικὴ του τέχνη στὴ Μητρόπολη Ἀθηνῶν. Τὸ ιδιαίτερο ὄφος πού εἶχε ἀναπτύξει ὁ τιμώμενος εἶχε ὡς κύριο χαρακτηριστικὸ τὸ «μέτρο» ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὁ Περιστέρης ποτὲ δὲν παρεξέκλινε. Μὲ βάση τὰ ιδιαίτερα φωνητικὰ χαρίσματά του, συνέχισε πάντα νὰ ψάλλει λιτὰ καὶ ἀπέριττα ἀναδεικνύοντας τὰ θεῖα μηνύματα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λόγου.

Ὁ Σπ. Περιστέρης ὑπῆρξε γιὰ τὸ Μουσικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Λαογραφίας, ὁ πρῶτος συντάκτης-μελετητὴς τῆς δημοτικῆς Μουσικῆς. Ὡς συντάκτης τοῦ Κέντρου ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ μετέπειτα Ἀκαδημαϊκοῦ Γεωργίου Μέγα, πραγματοποίησε τὶς πρῶτες ἀποστολὲς γιὰ τὴ συγκέντρωση μουσικοῦ ὕλικου καὶ ἔθεσε τὶς βάσεις τῆς δημιουργίας τοῦ Μουσικοῦ Ἀρχείου.

Σήμερα τὸ Κέντρο Λαογραφίας χάρις στις ἄοκνες προσπάθειες τῶν ἐρευνητῶν καὶ λοιπῶν μελῶν του ἔχει ἐξασφαλίσει, μὲ τὰ Προγράμματά του, τὴ συνέχιση τοῦ μουσικοῦ ἀρχείου καὶ τὴν ἀντιγραφή τῶν ταινιῶν ποὺ χρησιμοποίησε ὁ Σπ. Περιστέρης γιὰ τὶς ἠχογραφήσεις, σὲ νέο ἄφθαρτο ἠλεκτρονικὸ ὑλικό. Τὸ νέο Στούντιο ποὺ λειτουργεῖ στὸ Κέντρο μπορεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἔργο ποὺ οἱ πρῶτοι στυλοβάτες του ὀραματίστηκαν.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου θὰ δικαιώσουν τὴν λαμπρὴ φήμη τοῦ Σπ. Περιστέρη, στὴ μνήμη τοῦ ὁποίου τὸ συνέδριο ἀφιερώνεται, καθὼς καὶ τὶς προσδοκίες τῶν διοργανωτῶν του.

Ἐ κ θ ε σ η

τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Εὐαγγέλου Μουτσοπούλου

Ὅρισθεῖς ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Ἐκπρόσωπός της εἰς τὴν ἐν Ν. Δελχί Ἰνδίας συνελθοῦσαν ἀπὸ 18ης μέχρι 21ης Δεκ. 2000 ἐτησίαν Σύνοδον τῆς Διεθοῦς Ἀκαδ. Φιλοσοφίας (I.I.P.) μετέσχον ἐνεργῶς τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Τὸ γενικὸν θέμα τοῦ ἐπιστημονικοῦ προβληματισμοῦ τῆς Δ.Α.Φ. κατὰ τὴν ὡς ἄνω Σύνοδον ὑπῆρξεν ἢ ἐκ μέρους τῆς Ἡθικῆς ἀντιμετώπισις τῆς λεγομένης «Παγκοσμιοποιήσεως». Οἱ σχετικῶς κριτικῆς φιλοσοφικῆς θέσεις ποὺ ἐξηνέχθησαν ἐπὶ τοῦ θέματος ὑπῆρξαν ἐπιστημονικῶς θεμελιωμένες. Ἀνέπτυξα δις τὶς προσωπικῆς μου ἐπ' αὐτοῦ ἀντιλήψεις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνεδρίας τῆς ὁποίας ἡ Προεδρία μοῦ εἶχεν ἀνατεθεῖ, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλες συνεδρίες ὅπου ἐπανειλημμένως ἔλαβα τὸν λόγον. Ἡ Σύνοδος ὑπῆρξεν ἀποδοτικὴ, παρὰ τὶς δυσμενεῖς συνθηκῆς διαβιώσεως ποὺ ἐπικρατοῦν στὴν χώραν ὅπου εἶχε συνέλθει. Τέλος, ἡ ἐπιτροπὴ ἐκδόσεων τῆς Δ.Α.Φ. (I.I.P.), συνελθοῦσα, μοῦ ἀνέθεσε τὴν συγγραφὴν ἔργου ὑπὸ τὸν τίτλον Σύγχρονη φιλοσοφία τῆς Τέχνης. Ἀπεδέχθην τὴν ἀνάθεσιν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐκπληρώσω προηγουμένως τὰς πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ἀνειλημμένας ἐρευνητικὰς καὶ συγγραφικὰς μου ὑποχρεώσεις.

Ἀθήνα, 23 Δεκ. 2000

Μετὰ τιμῆς

Εὐάγγελος Μουτσόπουλος